

มดลูกแตก : ในโรงพยาบาลมหाराชนครราชสีมา

เรื่องศักดิ์ ตั้งชีวันศิริกุล *

นิพนธ์ ลิ้มพวงสารักษ์ **

สมชาย ธารักษ์ *

บทคัดย่อ

สภาวะมดลูกแตกในโรงพยาบาลมหाराชนครราชสีมา ระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2521 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2531 พบ 26 ราย จากการคลอดทั้งหมด 103,971 ราย คิดเป็นอุบัติการณ์ 1 : 4,000 การคลอด คัมประวัดิผู้ป่วยได้ 15 ราย ทั้ง 15 ราย อายุมากกว่า 25 ปี, ร้อยละ 80 อายุมากกว่า 30 ปี ทั้ง 15 ราย เป็นผู้ป่วยครรภ์หลัง, ร้อยละ 66.7 ตั้งครรภ์ตั้งแต่ครรภ์ที่ 4 ขึ้นไป, ร้อยละ 40 ไม่เคยได้รับการตรวจครรภ์ในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ สาเหตุของสภาวะมดลูกแตกมากที่สุด คือ การทำสูติศาสตร์หัตถการ; สาเหตุอื่นได้แก่ ขนาดของทารกโตหรือขนาดของมดลูกโตมากผิดปกติ ร่วมกับความผิดปกติของส่วนนำหรือท่าของทารกในครรภ์, Placenta increta, Rupture uterus, bicornis unicollis, และการให้ Oxytocin ตามลำดับ การรักษาโดยแก้ไขสภาวะช็อกและตัดมดลูกด้วยวิธี Total หรือ Subtotal hysterectomy. ผู้ป่วยมดลูกแตกมาที่บ้านหรือส่งต่อมาจากโรงพยาบาลชุมชนได้เลือกอย่างน้อย 3 ร้อย ต่อราย เมื่อเทียบกับผู้ป่วยมดลูกแตกในโรงพยาบาลมหाराชนครราชสีมา ได้เลือกน้อยกว่า 3 ร้อย ต่อราย ผู้ป่วยพักรักษาในโรงพยาบาล 7 วันต่อราย ไม่พบมารดาเสียชีวิต อัตราตายของทารกร้อยละ 73.3

* แพทย์กลุ่มงานสูติ-นรีเวชกรรม โรงพยาบาลมหाराชนครราชสีมา

** พยาบาลกลุ่มงานสูติ-นรีเวชกรรม โรงพยาบาลมหाराชนครราชสีมา

มดลูกแตกเป็นภาวะฉุกเฉินที่เป็นอันตรายต่อมารดาและทารก พบได้ประมาณ 1 : 100 ถึง 1 : 11,000^{1,3,9} โดยเฉพาะจะพบได้มากขึ้นในประเทศที่มีการฝากครรภ์และการคลอดยังไม่ทันัก อัตราตายของทารกจะพบได้ 30-83 %^{1,9,10,12} อัตราตายของมารดาจะน้อยกว่า 1-5 %^{1,10} สาเหตุการตายของมารดาในสหรัฐอเมริกา พบว่าเกิดจากมดลูกแตก 5 %^{3,4,13}

มดลูกแตกเอง (Spontaneous uterine rupture) ส่วนใหญ่เกิดจาก Previous uterine operation; และยังพบได้ใน Congenital uterine Anomalies ประวัติของ Molar Pregnancies มาก่อน, Placenta Increta, Placenta Percreta, หรือผู้ป่วยครรภ์หลังที่ไม่มีประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดผิดปกติมาก่อน

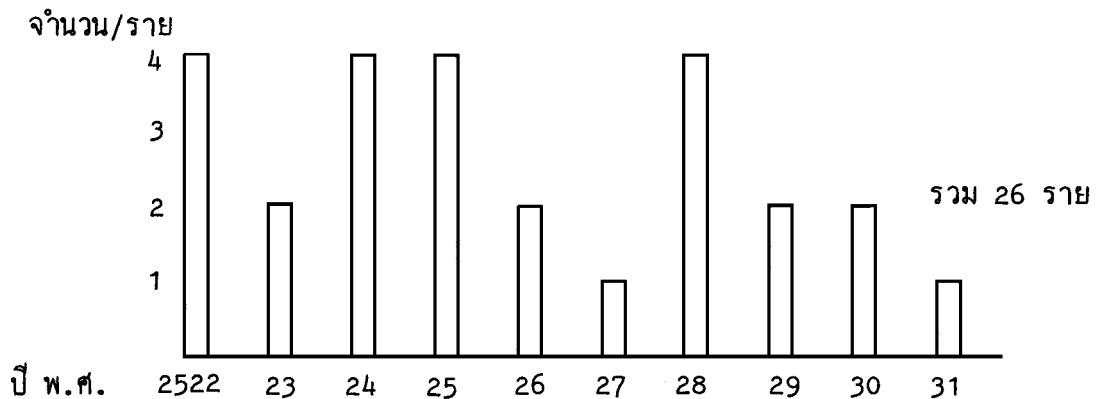
มดลูกแตกจากการบาดเจ็บต่อตัวมดลูก (Traumatic uterine rupture) เกิดจากการทำสูติศาสตร์หัตถการ, การใช้ Oxytocin หรือ Prostaglandin, unattended labor ที่ร่วมกับทำผิดปกติของทารกในครรภ์, แรงกดต่อตัวมดลูก, และอาจพบได้ในการบาดเจ็บต่อช่องท้อง

การศึกษาภาวะมดลูกแตกในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา นี้ เป็นการศึกษาย้อนหลังเป็นระยะเวลา 10 ปี เพื่อหาสาเหตุของภาวะมดลูกแตก, การดูแลรักษา, และหาวิธีการป้องกัน สำหรับเป็นแนวทางในโรงพยาบาลระดับจังหวัด และโรงพยาบาลชุมชน วิธีการและการรวบรวมข้อมูล

ได้รวบรวมประวัติผู้ป่วยมดลูกแตกทั้งหมด จากหน่วยงานเวชระเบียนฝ่ายวิชาการ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2531 เป็นระยะเวลาย้อนหลัง 10 ปี ประกอบด้วยผู้ป่วยที่มากลอดที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา, ส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชน, และมาที่บ้าน ข้อมูล

ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2531 รวมระยะเวลา 10 ปี มีผู้ป่วยคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาทั้งหมด 103,971 ราย พบผู้ป่วยมดลูกแตกทั้งหมด 26 ราย คิดเป็นอุบัติการณ์ 1 : 4,000 การ

คลอด ใน 5 ปี แรกพบ 16 ราย และ 10 ราย ใน 5 ปีหลัง สามารถค้นหาทะเบียนประวัติได้ทั้งหมด 15 ราย, ตาม ภาพแสดงที่ 1 แสดงถึงจำนวนผู้ป่วยทั้งหมดในแต่ละปี

ผู้ป่วยทั้ง 15 ราย อายุระหว่าง 25-44 ปี ; 5 ราย หรือร้อยละ 33.3 มีอายุระหว่าง 30-35 ปี, และ 5 ราย หรือร้อยละ 33.3 อายุระหว่าง 36-40 ปี; ทั้งหมด 15 ราย เป็นผู้ป่วยครรภ์หลัง โดย 10 ราย หรือร้อยละ 66.7 ตั้งครรภ์ตั้งแต่ครรภ์ที่ 4 ขึ้นไป

ตามตารางที่ 1 ผู้ป่วย 6 ราย หรือร้อยละ 40 มาจากบ้านเพราะคลอดไม่ได้ ; 2 ราย มดลูกแตกเองจากการคลอด ; 4 รายมี Uterine Overdistension, 3 ราย จาก 4 ราย มาด้วยแขนโผล่ในท่าขวางของทารกแฝดคนที่ 2 โดยมีสภาวะซีก 1 ราย ผ่าตัดพบมดลูกแตก 1 ราย และทำ Internal podalic version 1 ราย

ผู้ป่วย 3 ราย หรือร้อยละ 20 ส่งต่อมาจากโรงพยาบาลชุมชน; 2 ราย ทำ Vacuum Extraction โดย 1 ราย การทำคลอดล้มเหลว และ 1 ราย มีตกเลือดหลังคลอด , 1 ราย ทำคลอดด้วยวิธี Breech Extraction และมีสภาวะซีกหลังคลอด

ผู้ป่วย 6 ราย หรือร้อยละ 40 มาคลอดที่โรงพยาบาลมหाराชนครราชสีมา ; ผู้ป่วย 1 ราย ให้ Oxytocin Drip เพื่อเร่งคลอด พบมดลูกแตกระหว่างการเบ่งคลอด ในระยะที่ 2 ของการคลอด ; 1 ราย ให้การวินิจฉัยว่าเป็น CPD เนื่องจากมี Prolonged Active Phase การถ่ายภาพรังสีพบว่าเป็น hydrocephalus จึงทำ Craniotomy ทางช่องคลอด ; 1 ราย ให้ Syntocinon เพื่อเร่งคลอดและทำ Vacuum extraction ใน

ตารางที่ 1

ประเภทของผู้ป่วยที่ได้รับไว้ในรพ.มหาราชนครราชสีมา	จำนวนผู้ป่วยราย	อาการและการตรวจพบของมดลูกแตก	สาเหตุของมดลูกแตก	ตำแหน่งของมดลูกแตก
มีปัญหาการคลอดมาที่บ้าน	6	1. ปวดท้องอย่างรุนแรง	แตกเอง	Low vertical
		คลำส่วนของทารกได้		
		ทางหน้าท้อง		
		2. พบโดยบังเอิญ	แตกเอง	Low vertical
		เลือดออกทางช่องคลอด		
		3. ปวดท้องอย่างรุนแรง	Obstructed labor	Low vertical
ส่งต่อมาจาก รพ. ชุมชน	3	4. ปวดท้องอย่างรุนแรง	Obstructed Hematoma	
		Hypovolemic	labor	Lower seg.
		Shock		
		5. พบโดยบังเอิญ	Obstructed labor	Low vertical
		6. Manual Explor	Internal Podalic version	Low vertical
		1. พบโดยบังเอิญ	Vacuum extraction	Low transverse
		2. ตกเลือดหลังคลอด	Vacuum extraction	Low vertical
		Hypovolemic		
		Shock		
		3. Hypovolemic	Breech	Low transverse
		Shock	extraction	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทของผู้ป่วยที่ได้รับไว้ใน รพ.มหาราชนครราชสีมา	จำนวนผู้ป่วยราย	อาการและการตรวจพบของมดลูกแตก	สาเหตุของมดลูกแตก	ตำแหน่งของมดลูกแตก
คลอดใน รพ.มหาราช	6	1. ปวดท้องอย่างรุนแรง คลำส่วนของทารกได้ทางหน้าท้อง	Oxytocin Drip	Low vertical
		2. ปวดท้องอย่างรุนแรง Manual Explor	Obstructed labor	Low vertical
		3. ตกเลือดหลังคลอด Hypovolemic Shock	Vacuum Extraction	Low vertical
		4. พบโดยบังเอิญ	Bicornis unicollis	Angle
		5. พบโดยบังเอิญ	Placenta previa placenta increta	Lower Seg.
		6. พบโดยบังเอิญ	Placenta increta	Uterine Scar

ตารางที่ 2

ลักษณะการแตกของมดลูก	การผ่าตัด (นาที)	ระยะเวลาของการผ่าตัด	จำนวนเลือดที่ให้ทั้งหมด	สภาพของทารก
1. Low vertical	Total Hyst.	65	3	เสียชีวิต ♂ 3,500 กรัม
2. Low vertical c hematoma	Total Hyst.	90	5	เสียชีวิต ♀ 3,150 กรัม

3. Low vertical c hematoma	Subtotal Hyst.	90	2	เสียชีวิต ♂ 4,900 กรัม
4. Hematoma lower segment	Repair c IR.	50	4	เสียชีวิต ♂ 2,600 กรัม
5. Low vertical	Total Hyst.	64	4	เสียชีวิต ♀ 2,500 กรัม
6. Low vertical ถึง cornu	Total Hyst.	120	6	เสียชีวิต ♀ 2,000 กรัม
1. Low transverse	Subtotal Hyst.	95	4	เสียชีวิต ♂ 2,600 กรัม
2. Low vertical ถึง cervix	Subtotal Hyst.	92	7	มีชีวิต
	c cervical repair			
3. Low transverse	Subtotal Hyst.	90	6	เสียชีวิต
c Hematoma				
1. Low vertical	Total Hyst.	80	2	เสียชีวิต ♂ 2,600 กรัม
2. Low vertical c hematoma	Total Hyst.	91	3	เสียชีวิต ♂ 4,450 กรัม
3. Low vertical : posterior	Total Hyst.	55	5	เสียชีวิต ♂ 3,250 กรัม
4. Angle of bicornis-unicollis	Total Hyst.	109	1	มีชีวิต ♂ 2,700 กรัม
5. Placenta increta	Subtotal Hyst.	60	2	มีชีวิต ♀ 2,500 กรัม
6. Placenta increta	Subtotal Hyst.	105	1	มีชีวิต ♂ 3,100 กรัม

ทารกท่า Occiput posterior , 1 ราย เป็น Previous cesarean section และผ่าตัดพบมดลูกแตกที่มุมรอยต่อของ Uterus bicornis unicollis , 2 ราย เป็น Placenta Increta, 1 ราย นัดผ่าตัดเนื่องจากการวินิจฉัยว่าเป็น รกเกาะต่ำมาก่อน 1 ราย นัดผ่าตัดเนื่องจาก Previous cesarean section

วิจารณ์

จากประวัติผู้ป่วยทั้งหมดที่รวบรวมได้ตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2521

ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2531 รวมระยะเวลา 10 ปี ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา มีการคลอดทั้งหมด 103,971 ราย พบสภาวะมดลูกแตก 26 ราย คิดเป็นอุบัติการณ์ 1:4,000 ของการคลอดโดยพบในระยะ 5 ปีแรก 16 ราย และ 10 รายใน 5 ปีหลัง แสดงว่าการเกิดมดลูกแตกมีความโน้มเอียงที่จะลดลง ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลจากโครงการที่สนับสนุนให้มีการฝากครรภ์และการคลอดโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้มากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาทางด้านบริการและวิชาการ ในการดูแลผู้ป่วยตั้งครรภ์และการคลอด ; กลุ่มผู้ศึกษาสามารถค้นประวัติผู้ป่วยได้ 15 ราย ในจำนวน 12 ราย จาก 15 ราย หรือร้อยละ 80 เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป ทั้งหมดเป็นผู้ป่วยครรภ์หลัง; 10 ราย หรือร้อยละ 66.7 เป็นผู้ป่วยตั้งครรภ์ตั้งแต่ครรภ์ที่ 4 ขึ้นไป

จากตารางที่ 1 สาเหตุของมดลูกแตกที่มากที่สุดคือ การทำสูติศาสตร์หัตถการ ซึ่งตรงกับสาเหตุสำคัญของ Traumatic Rupture ตามรายงานของ David B.cotton⁴ แต่สาเหตุที่พบมากที่สุดของสภาวะมดลูกแตกตามรายงานของ Pritchard และ Daniel C. Schrimsky and Ralph C. Benson^{1,13} คือ Previous cesarean section อาจเนื่องจากว่า ผู้ป่วยที่มี Previous cesarean section ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ส่วนใหญ่มักจะทำ Repeat cesarean section ยกเว้น ในรายที่มาถึงห้องคลอดเมื่อปากมดลูกเปิดเกือบหมดและส่วนนำเป็นศีรษะลงมาต่ำในช่องทางคลอด ; สาเหตุดังกล่าวได้แก่ ขนาดของทารกที่โตมากผิดปกติ หรือขนาดของมดลูกที่โตมากผิดปกติร่วมกับส่วนนำของทารกผิดปกติ ทั้งหมดเป็นผู้ป่วยที่มีปัญหาการคลอดมาที่บ้าน ไม่เคยฝากครรภ์ในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ และเป็นผู้ป่วยที่เคยคลอดบุตรมาแล้วหลายครั้ง และในทำนองเดียวกับผู้ป่วยอีก 2 ราย ที่มดลูกแตกเองมาที่บ้าน ; สาเหตุอื่นที่พบได้อีก คือ Placenta increta, uterus bicornis unicollis และการให้ Oxytocin ซึ่งควรจะเป็นสาเหตุที่พบได้มากกว่าตามรายงานอื่น^{1,4} แต่จากรายงานนี้พบสภาวะมดลูกแตกจาก Oxytocin เพียง 1 รายซึ่งเกิดนอกเวลาราชการ อาจจะเป็นเพราะว่าการให้ Oxytocin เพื่อกระตุ้นการคลอดหรือเร่งคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา นั้น ส่วนใหญ่มักจะกระทำในเวลาราชการที่มีการเฝ้าคลอดดีกว่านอกเวลาราชการ

อาการและการตรวจพบมากที่สุดของสภาวะมดลูกแตก ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ได้แก่ อาการปวดท้องอย่างรุนแรงและสภาวะช็อค อาการอื่น ได้แก่ การคลำส่วนของทารกได้ทางหน้าท้อง และการล้วงตรวจโพรงมดลูกพบรอยแตก, มี 3 รายของผู้ป่วย Traumatic Rupture ที่ไม่ได้รับการวินิจฉัยมดลูกแตก แต่พบเมื่อทำการผ่าตัดเปิดหน้าท้อง แสดงว่าการวินิจฉัยมดลูกแตกในบางราย อาจทำได้ยาก เนื่องจากอาการแสดงต่าง ๆ ไม่ชัดเจน หรืออาจจะเนื่องจากไม่ได้บันทึกอาการและการตรวจพบไว้, การเฝ้าคลอดไม่ถี่พอ , การขาดประสบการณ์ของผู้เฝ้าคลอด, หรือผู้ป่วยได้รับยาแก้ปวด หรือการฉีดยาชาเข้าไขสันหลัง ระหว่างการคลอด^{1,11} ทำให้บดบังอาการแสดงต่าง ๆ, โดยทั่วไปแล้วจากรายงานส่วนใหญ่^{1,2,3} ก่อนที่จะเกิดสภาวะมดลูกแตกควรจะมีอาการเตือนมาก่อน ได้แก่ ปวดท้องส่วนล่างมาก มี Bandl's Ring ซึ่งพบบรรดาเด่นเร็ว หรือมีความผิดปกติของเสียงหัวใจเด็ก

จากตารางที่ 2 การผ่าตัดส่วนใหญ่จะทำ Total hysterectomy และ Sub-total hysterectomy พบว่าผู้ป่วยหลายรายที่ทำ Total hysterectomy ใช้เวลาในการผ่าตัดน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่าง ลักษณะแผลแตกของมดลูก และผู้ทำการผ่าตัดที่เหมือนกันแล้ว ซึ่งตรงข้ามกับรายงานอื่นที่เคยทำไว้^{1,2,3} กลุ่มผู้ศึกษามีความเห็นว่าง่ายใต้การดูแลรักษาและการผ่าตัดของผู้ที่มีความชำนาญดีพอ การทำผ่าตัดทั้ง 2 วิธี ไม่น่าจะใช้เวลาในการผ่าตัดต่างกันมากนัก จึงน่าจะทำ Total hysterectomy เพื่อป้องกันการตกเลือดหลังผ่าตัดจากปากมดลูกที่มีการฉีกขาด ซึ่งพบได้มากในการทำสุติศาสตร์หัตถการ^{2,9} และเป็นสาเหตุการแตกของมดลูกมากที่สุดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา และการทำ Total hysterectomy ก็ยังถือว่าเป็นวิธีรักษาที่ดีที่สุด ในการรักษาสภาวะมดลูกแตก¹ ในรายที่มีเลือดออกมาก หรือผู้ป่วยอยู่ในสภาวะช็อค และต้องการผ่าตัดอย่างเร็วอาจทำ Repair และ Tubal sterilization ร่วมกับการให้ยาปฏิชีวนะที่เหมาะสม^{2,9} ยกเว้นในรายที่แผลแตกไม่สามารถจะ Repair ได้

ผู้ป่วย 8 ราย ใน 9 ราย ที่รับจากโรงพยาบาลชุมชน หรือมาจากบ้าน ต้องให้เลือดอย่างน้อย 3 ๙ ต่อราย เมื่อเทียบกับผู้ป่วย 5 ใน 6 ราย ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

นครราชสีมา ได้เล็กน้อยกว่า 30 ต่อราย อาจจะเนื่องจากความแตกต่างกันของตำแหน่งที่มดลูกแตก, ระยะเวลาในการวินิจฉัยความรวดเร็วในการรักษา, ความชำนาญของแพทย์ผู้ทำการรักษา, และระยะทางในการส่งต่อผู้ป่วย

จากประวัติผู้ป่วยมดลูกแตกทั้งหมด 15 ราย ไม่พบมารดาเสียชีวิต ระยะเวลาที่อยู่โรงพยาบาล 7 วัน ต่อราย มี 1 ราย อยู่โรงพยาบาล 14 วัน เนื่องจากบัสสาวะเองไม่ได้ ต้องคาสายยางสวนบัสสาวะไว้ 13 วัน, การลดสภาวะเสี่ยงต่ออันตรายของมารดาจะทำได้โดยให้การวินิจฉัยอย่างรวดเร็ว, ให้การรักษาเร่งด่วน, ป้องกันสภาวะช็อกและให้เลือดอย่างเพียงพอ, รวมถึงการช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม ; พบทารกเสียชีวิต 11 ราย เทียบเท่ากับอัตราตาย ร้อยละ 73.3

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้ป่วยมดลูกแตกในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา พบได้ประมาณ 1:4,000 การคลอด ร้อยละ 40 ไม่เคยฝากครรภ์ในการตั้งครรภ์นี้ และตั้งใจจะคลอดที่บ้าน, ทั้งหมด 15 ราย เป็นครรภ์หลัง ร้อยละ 66.7 ตั้งครรภ์ตั้งแต่ครรภ์ที่ 4 ขึ้นไป, ร้อยละ 80 อายุมากกว่า 30 ปี จึงน่าจะมีการสนับสนุนให้มีการฝากครรภ์ และการคลอดในสถานบริการสาธารณสุขให้มากยิ่งขึ้น ตามแผนพัฒนาฉบับที่ 6⁸ และแนะนำให้มีการคุมกำเนิดอย่างเหมาะสม ในสตรีที่มีอายุมาก หรือมีบุตรหลายคน การฝากครรภ์ที่ดีจะสามารถแยกสตรีตั้งครรภ์กลุ่มที่มีเกณฑ์เสี่ยงต่อสภาวะมดลูกแตก เช่น สตรีตั้งครรภ์หลังมาก ๆ, สตรีที่เคยผ่าตัดมดลูก, ท้องแข็ง, ท้องทูล, และสตรีที่มีประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดบุตรที่มีอาการแทรกซ้อน, รวมทั้งการตั้งครรภ์ที่มีความผิดปกติของส่วนน้ำ หรือท่าของทารกในครรภ์ และความผิดปกติของทารกที่ไม่สามารถจะคลอดได้ เนื่องจากสาเหตุสำคัญของมดลูกแตก คือ การทำสูติศาสตร์หัตถการ จึงควรคำนึงถึงข้อบ่งชี้, สภาวะที่เหมาะสม, ข้อห้าม, รวมทั้งต้องมีความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องมือ และการป้องกันวินิจฉัยภาวะแทรกซ้อน, ควรหลีกเลี่ยง การทำสูติศาสตร์หัตถการที่ยาก ๆ และต้องมีการดูแลผู้ป่วยรอลคลอดอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะถ้ามีการให้ Oxytocin หรือในผู้ป่วยครรภ์หลัง

การเฝ้าคลอดต้องสามารถให้การวินิจฉัยอาการเตือนของมดลูกแตกและสภาวะ

ของมดลูกแตกได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้การรักษาอย่างเร่งด่วน

ถ้ามดลูกแตกในสถานที่ที่ไม่พร้อมที่จะผ่าตัดได้ หรือมีเลือดไม่เพียงพอต้องส่งต่อผู้ป่วยอย่างรวดเร็วที่สุด โดยให้ Lactated Ringer Solution เข้าเส้น 2 เส้น โดยใช้เข็มโตเบอร์ 18 พร้อม Cross - matching ไว้ การให้ Oxytocin Drip ร่วมกับหลังคลอดเด็กอาจจะช่วยลดจำนวนเลือดที่ออก¹ ต้องเขียนประวัติใบส่งตัวให้ละเอียดชัดเจน เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ในการตัดสินใจ ให้การรักษาของแพทย์ผู้รับผู้ป่วย

จุดมุ่งหมายสำคัญในการรักษาภาวะมดลูกแตก คือ การป้องกันการเสียเลือด และการรักษาภาวะช็อก จึงต้องให้เลือดเพียงพอ และรวดเร็ว, ทำการผ่าตัดที่เหมาะสมอย่างรีบด่วนและให้ยาปฏิชีวนะ

กิตติกรรมประกาศ

กลุ่มผู้ทำการศึกษาขอขอบพระคุณ นพ.บุญเหลือ ญาติ หัวหน้ากลุ่มงานสูติ-นรีเวชกรรมและวางแผนครอบครัว โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ที่อนุญาตให้นำรายงานนี้มาเสนอ. ขอบคุณแพทย์ประจำบ้านโรงพยาบาลรามธิบดีและแพทย์เฉพาะทาง โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาที่ช่วยค้นเอกสารอ้างอิง. ขอบคุณเจ้าหน้าที่เวชระเบียนและห้องสมุดที่อำนวยความสะดวกและทำย่นย่อขอขอบพระคุณ นพ.ประมวล จารุตระกูลชัย ที่ช่วยให้รายงานนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. Pritchard, Macdonald, Gant. Williams obstetrics ; Seventeenth edition, Appleton - Century - Crofts : 1985 , P 098
2. P.R. Myerscough. Munro Kerr's operative obstetrics ; Tenth edition, Bailliere Tindall, London : 1982 , P. 441
3. Denis Cavanagh , Ralphme. Woods. Hemorrhage in late pregnancy. Obstetric Emergencies ; Third edition 1982 , P.200

4. David B. Cotton , M.D. Infant survival with prolonged uterine rupture. Am J obstet gynecol 1982 April ; Vol 142 (No 8) : P 1059-60
5. Clamanp , Carpenter RJ , Reiter A. Uterine rupture with the use of vagina prostaglandin E2 for induction of laeor. Am. J. obstet gynecol.1984 Dec 1 ; 150 (7) : p 889 - 90
6. Stepmen H. Cruikshank . M.D. Management of postpartum and pelvic Hemorrhage. Clinical obstetrics and gynecology , June 1986 ; Vol 29, No 2 P. 213
7. Warrer M. Crosby , M.D. Traumatic injuries during pregnancy. Clinical obstet gynecol 1983 ; Vol 26 : No 4 , P 902
8. แผนพัฒนาการสาธารณสุข ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 - 2534 ; โดยคณะกรรมการวางแผนสาธารณสุข
9. B.U. Ezem , J.A. Otubu , and B. Barnes , Rupture of the Pregnant uterus. Asia - oceania J. obstet gynecol ; Vol 9 No 9 : 2 : 163 - 167 June 1983
10. Laura J. Zuidema , M.D. , Jomn W. Goldkrand . M.D., and bruce A. Work , Jr., M.D. Uterine contractility of ter ruture of the Gravid uterus :a case report. Am J obstet gynecol ; No 15 , P 783 - 784 , 1984.
11. B G Molloy , O Sheil , N M Duignan. Delivery after caesarean section : Review of 2176 Consecutive cases. British medical journal ; Vol 294 : P 1645 , 27 June 1987
12. Warren C., Plauche , William von almen , Robert muller. Catastrophic uterine rupture, Obstet. Gynecol ; Vol. 64 No. 6 : December 1984.
13. Daniel C. Schrinsky , Ralph C., Benson. Rupture of the pregnant uterus : A review. Obstet. Gynecol survey ; Vol 33 , No 4 : P 217-232 Copyright 1978 by the Williams & Wilicins co.